

Comentaris sobre la ponència **LA JOVENTUT JA NO ÉS EL QUE ERA. ALGUNES PREDICCIONS -DESAPASSIONADES- SOBRE EL FUTUR UNIVERSITARI** de Félix Angulo Rasco (Universitat de Cadis)

Albert Bayot i Fuertes
Professor de Secundària i Director de l'IES Josep Brugulat. Professor associat de la Facultat d'Educació i Psicologia.

La conferència del Dr. J Félix Angulo Rasco és, certament, suggeridora. Planteja, amb tota mena de precisions, un univers tan nou com real pel que fa a la relació entre els joves estudiants i el món de les Tecnologies de la Informació i de la Comunicació o de les més recentment anomenades Tecnologies per a l'Aprenentatge i el Coneixement.

Sens dubte que les coses han canviat. No podem negar la influència que tenen, sobre els diversos processos psicològics de l'individu per relacionar-se i per interactuar amb el món, els mòbils, els xats, el Messenger, els jocs electrònics i un llarg etcètera de dispositius, aparells o àmbits que configuren l'anomenat "entorn digital". I aquest canvi, que porta aquestes influències, no pot deixar al marge l'evolució i l'adaptació dels centres d'educació formal. Si hi ha nous entorns de socialització, de l'adquisició dels coneixements i dels processos d'aprenentatges, cal que les escoles, els instituts i les Facultats, facin els canvis oportuns.

Dit això, semblaria obvi que l'entrada de les tecnologies digitals a les aules fos, ara mateix, una realitat imparabile. No hauríem de tenir aules sense ordinadors, sense pantalles i canons de projecció connectats a un ordinador, sense connexió a Internet, sense... Però les coses no van de pressa. Les noves tecnologies digitals tenen un cost elevat i els passos que es fan són tan lents que el propi avenç del tema al carrer i a les cases de la majoria d'alumnes ens supera. Caldria una planificació acurada de la despesa per tal de dotar els centres docents d'aquest equipament i, al nostre país, no hi ha el costum de fer massa planificació acurada de les necessitats en educació...

Però tot i amb això, aquest no és el principal problema. Em preocupa més que un canvi d'aquestes dimensions no sigui objecte de reflexió profunda en els claustres de tots els centres educatius de qualsevol nivell. Perquè, més enllà de les dotacions tecnològiques de què disposem, hi ha aspectes que han canviat que ens han de fer replantejar moltes de les coses que donem per fetes o que considerem resoltes en els enfocaments didàctics que fem servir en l'actualitat. Considero que hi ha un conjunt important de factors que es posen en joc i sobre els quals caldria aquesta reflexió i una posterior presa de decisions organitzatives i metodològiques.

N'exposaré uns quants per tal que ens puguin donar peu al debat:

1r) La presència de les tecnologies digitals a la vida quotidiana dels nens, els adolescents i els joves, deu estar **fent canviar alguns dels processos bàsics cognitius** de la persona. L'allau d'imatges i la varietat de formats, la hibridació que permet una interacció constant entre una i altra funció dels aparells, la hipertextualitat que facilita enormement la interrelació entre una i altra informació ... No pot ser, doncs, que ens mantinguem d'esquena a aquesta evolució i que creiem que els processos d'aprenentatge no han canviat.

2n) Una facilitat per a l'accés a **molta informació no comporta, necessàriament, més coneixement**. Fins i tot podríem afirmar que la quantitat d'informació podria comportar menys coneixement ja que la dispersió i la no-selecció adequada pot entorpir i emascarar els processos d'adquisició dels coneixements que, necessàriament, passen per una elecció conscient de l'individu. Em nego a creure que, malgrat que les tecnologies digitals proporcionin tanta informació com vulguem en el moment que vulguem, el cervell humà hagi de renunciar a l'emmagatzematge ordenat de continguts. Cal memoritzar i cal estimular la memòria encara que potser ha arribat el moment de pensar QUÈ és allò bàsic que convé fonamentar amb força en la memòria dels estudiants. I aquí hi veig un canvi cap a un camí interessant en el món de l'ensenyament Secundari que hauria de sotmetre a una forta crítica els seus currículums.

Ja que hi ha una ajuda important pel que fa a l'emmagatzematge d'informació i a la seva recuperació, val la pena discernir bé aquells aprenentatges estructurals que cal assegurar. Aprenentatges que, d'altra banda, deuen ser peces clau perquè l'estudiant pugui utilitzar les fonts per transformar la informació en coneixement.

3r) Un ús adequat de les TAC ha de suposar un augment de la capacitat de l'individu per realitzar tasques d'**aprenentatge amb autonomia**. També aquest és un factor molt important en aquests moments. El binomi docent-discent ens ha acostumat a creure que en la relació acadèmica hi ha un subjecte que explica i ensenya i un altre que escolta i aprèn. La dependència que genera aquest plantejament fa que moltes vegades el docent acaba conduint tot el procés d'aprenentatge mentre que és possible que, un cop exposat un contingut, el propi aprenent sigui qui complementa, qui elabora, qui assaja, qui extreu conclusions i, en definitiva, qui protagonitza la reelaboració dels coneixements de forma màximament autònoma i, per tant, amb més propietat i força. La tecnologia digital pot afavorir un guany en l'autonomia, però cal tenir clar aquest plantejament.

4t) Un dels perills de la informació que podem trobar a Internet és la dubtosa autoria i, per tant, la veracitat de les dades. Ningú no ha fet un control de qualitat i de certesa i validesa de la majoria de pàgines que es publiquen i totes aporten informació. Distingir si aquesta informació és o no és vàlida comportarà una tasca més. Per fer-la i per fer-la amb seguretat caldrà inculcar **l'esperit crític i la recerca**. La informació d'Internet s'ha de contrastar, ha de validar-se, ha de ser múltiple per poder ser comparada i per poder ser autenticada. I aquest no deixa de ser un altre procés bàsic que els estudiants han de conèixer amb profunditat i amb convenciment perquè de la seva aplicació depèn la validesa dels seus aprenentatges.

5è) Certament, la tecnologia digital ha suposat un increment notable de l'ús de la comunicació entre els joves. Els telèfons mòbils, els xats, Messenger, blogs, etc. Permeten una comunicació amb qui volem de forma ràpida i eficaç. Una comunicació que, a més, pot ser constant i pot donar-se en qualsevol moment i, tal com diu el doctor Angulo, dilueix les fronteres entre el temps de lleure i el temps de treball. Un pot estar treballant, escrivint, estudiant i, mentrestant, mantenir una conversa o tres alhora. Fins aquí, cap problema. També crec que aquestes fronteres són arbitràries i serà cadascú i el seu propi estil de concentració qui haurà de decidir què va bé i què no va bé. Però em preocupa un altre fenomen: per tal de gestionar aquesta comunicació constant, s'ha "acordat" simplificar les paraules al marge de l'ortografia complicant, encara més, la **dificultat de la correcció dels textos en els àmbits**

formals banalitzant, molt més, la paraula ben escrita. I com que estic convençut que, a partir de l'adolescència, el 90 % de la correcció lingüística no depèn d'altra cosa que de l'actitud, no crec que calgui fer gran cosa més que exigir-la de forma taxativa bo i potenciant que els alumnes distingeixin que ara, per escrit, també hi ha uns "registres" que són per a les comunicacions informals i un altre que caldrà acurar i que s'ha d'utilitzar amb tot rigor en les comunicacions escrites formals.

A banda d'aquests cinc factors (que possiblement poden ser alguns més), voldria fer una altra reflexió més global a propòsit de la valoració que es fa sobre l'esforç i l'aprenentatge en l'apartat del JOC. Estic d'acord que el JOC també pot ser educatiu i instructiu. Defenso, sempre, que aprendre pot ser divertit i que cal buscar formes que facin dels processos instructius processos amens i interessants i, realment, les tecnologies digitals ens aporten moltíssims recursos a aquesta causa, però també crec que aquest factor és cert fins a cert punt. Penso que l'esforç també és necessari per aprendre i per fer-ho amb profunditat i solidesa i que l'estudiant ha de saber, des de petit, que hi ha aprenentatges o part dels aprenentatges que només s'assoliran amb **ESFORÇ** amb majúscules, sense que esforç hagi de ser sinònim d'avorriment o de tortura. Esforçar-se per aprendre i esforçar-se per fer les coses ben fetes no ha d'estar renyit amb suscitar interès, amb seduir ni amb apassionar. Precisament les TAC ens obren noves portes per fer compatibles aquests dos fronts que, de vegades, s'han volgut presentar com a enemics .